

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput III. (a) Innocentius II. Januensi Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

(c) vita, omnium rerum & possessionum, quas pro salute animæ suæ decrevit disponere, medietatem Ecclesiæ, cui ipse dignoscitur pertinere, relinquat, & sic in monasterio, prout libitum fuerit, eundi, convertendique habeat licentiam. Quicumque autem hujus edicti violator extiterit, gladio anathematis subiacet.

N O T A.

1. (a) **L** *Eo.*] Etiam Leoni tribuunt præsentem textum Carnotensis *part. 7. Decreti, cap. 150.* Anselmus *lib. 5. cap. 51.* Papiensis *in 1. collect. sub hoc tit. cap. 4.* Cujus tamen Leonis sit, non constat, siquidem cum alii Leoni III. alii IX. tribuunt; & cum illi varias scripserint epistolas, quibus caremus, certò non possumus assignare, quis ex Pontificibus hujus nominis sit auctor præsentis textus.
- (b) *Ecclesiis.*] Parochialibus videlicet, ut infra dicemus *in titulo de Parochiis.*
- (c) *Apostolum.*] *1. ad Corinthios, cap. 2.*
- (d) *Mercede sua.*] *Matthæi cap. 19.* refertur *in cap. cum secundum, de prebend.*
2. (e) *In vita sive in morte.*] Glossa exponit, id est sive in ægritudine, sive in tempore mortis; sed perperam, nam casus ægritudinis satis illis verbis, *sive in morte.* comprehendebatur: quare verius credo, hæc verba accipienda esse ut sonant, videlicet sive sanus, sive in ægritudine constitutus, tempore mortis de rebus suis pro salute animæ suæ disposuerit. Nec tunc obstat textus *in cap. 2. de regularibus, in 5. compil. ubi Honorius III. Abbatibus Cisterciensis Ordinis ita scribit: [Significatis siquidem nobis, quod in quibusdam partibus consuetudo detestabilis inolevit, videlicet quod cum aliqui æmulantes charissimata meliora, monasteria vestri Ordinis volunt causâ religionis intrare, ut ibi Domino famulentur, Capellani eorum donec ab eis prius quæ mortuaria nuncupantur, extorqueant, prout à parochianis suis decedentibus consueverunt accipere, se illis temerè opponunt. Quare super hoc nostræ providentiæ remedium flagitatis. Volentes ergo ab usum corruptelæ hujusmodi aboleri, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut capellanorum contraditione hujusmodi non obstante, liberæ personæ ad vos à sæculo fugientes liberè recipere valeatis.]* Facit caput *andrevimus, de simon.* nam pro hujus textus solutione sciendum est, olim non licuisse religionem ingredi absque prævio examine Episcopi

proprii, *can. 40. & 41. 6. Synodi,* ubi vetant Patres quemquam in monasterium admitti, aut in eremum secedere, & anachoretin, sine prævia examinatione Episcopi. Synodus Nicæna ex Arabico, *can. 14.* Synodus Provincialis Constanti-nop. *can. 2.* Filelacus *in cap. quanto 7. §. 1. de offic. ordin.* nec absque consensu Plebani, eo quod jure parochiali ei obligati erant, *cap. 1. hoc tit. in 1. collect.* cujus verba dabimus infra priori commentario. Innocentius III. *lib. 1. regestr. 13. epist. 166. ibi: Dilecti filii Abbas, & Conventus Cisterciensis, transmissa nobis petitione monstrarunt, quod quidam Rectores Ecclesiarum Provincia Lugdunensis ab eis, qui vivi & incolumes ad eorum Ordinem transeunt, sibi fieri exigunt testamentum; & in eos, quos idem relinquunt in sæculo, propter hoc Ecclesiasticam exercent censuram, ac capitulum illud, quo eis à Sede Apostolica indulgetur, ut licet liberos, & absolutos, à sæculo fugientes recipiant, interpretantes sinistrè, asserunt eos, licet alii absoluti existant, & liberi, suæ ipsorum licentia non posse ad Religionem transire pro eo, quod jure parochiali eis obligati tenentur. Quocirca discretioni vestra per Apostolica scripta mandamus, quatenus presumptores prædictos à presumptione hujusmodi, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam compefcatis. Et cum legissent, sæculum relinquentes mortuos mundo esse, & monachium morti comparari, Palladius *in Lausica, scilicet 85. ibi: Visus ne, an es mortuus? Credo in Deum me esse mortuum sæculo;* ab his qui ingrediebantur religionem, quantam mortuarius exigebant; quod deinceps fieri prohibuerunt Innocent. & Honorius, & sub distinctione Alexander *in cap. de his, hoc tit.* Leo autem in præfenti agit de illis, qui tempore ingressus Religionis testamentum fecerunt, & pro salute animæ suæ de omnibus bonis disposuerunt: & statuit, ut medietatem teneantur relinquere Ecclesiæ parochiali, non quia ingrediuntur monasterium, sed quia disponunt in testamento de bonis propriis pro salute animæ suæ; quo casu portio parochialis solvenda est, ut infra dicemus *in cap. nostra,* ubi commentarium hujus textus dabimus.*

C A P U T III.

(a) Innocentius II. *Januensi Episcopo.*

Fraternitatem tuam ignorare non credimus, mortuorum sepulturas, & cæmeteria apud illas Ecclesias, & monasteria ex antiquo esse disposita, in quibus religiosorum fratrum conventus sunt constituti, & orationes, atque Missarum solennia, tam pro vivis, quàm (b) pro defunctis frequentius celebrantur: unde ipsorum devotioni, & extremæ voluntati, qui apud hujusmodi Ecclesias sepeliri desiderant, minimè contradicendum est. Qui verò relictis antiquis Ecclesiis, & patrum, aliorumque parentum suorum sepulchris, contra consuetudinem Patrum veteris Testamenti, qui cum patribus suis sepulti esse leguntur, ad minùs religiosa loca se transferunt, irrationabiliter, & contra antiquam institutionem facere videntur. Unde si forte P.

de Castello contra tam antiquam, & rationabilem consuetudinem aliquid de corpore suo sepeliendo mandasse dicitur, hoc non præjudicat rationi, & viribus carere debet. Quocirca per præsentia scripta mandamus, & p. mandando, quatenus corpus ipsius P. dilectis filiis nostris monachis (c) S. Stephani reddi faciatis, & cum suis fratribus sepeliri.

NOTÆ.

1. (A) Innocentius.] In hac sexta collectione textus hic tribuitur Innocentio III. sed perperam, cum ejus auctor sit Innocentius II. ut habetur in 1. comp. sub hoc ritul. cap. 5. ex qua litteram etiam restituo: & cum Raymundus in compilandis Pontificum Decretis seriem temporum observaverit, non poterat Innocentium III. Decretalem compilare ante decreta Alexandri III. quæ sequuntur in hoc rit. nec si Innocentius III. esset præfens textus, poterat reperiri in prima collectione; siquidem hujus Pontificis decisiones tantum extant in tertia & quarta collectione. Innocentius II. antea Gregorius dictus, electus fuit die 14. Februarii, & coronatus Romanus Pontifex die 20. anno 1130. ut referunt in eo anno Baronius, & Coriolanus. Ludovicus à Sancto Carolo in biblioth. Pontific. verbo Innocentius II. Misit autem præsentem epistolam Januensi Episcopo, seu ut vetitis credo, Archiepiscopo; nam mortuo Sigefido Januensi Episcopo anno 1129. Innocentius II. Januensem Ecclesiam in Metropolitanam erexit, & cum D. Bernardus esset electus in Prælatum ipsius Ecclesie, eamque dignitatem respueret, electus fuit Syrus, qui Ecclesiam illam rexit per plures annos, ut refert Manrique *annal. Cister. anno 1130. cap. 6. in fine*: unde illi præsentem epistolam missam fuisse facile cognoscitur.

2. (b) Tam pro vivis, quam pro defunctis.] Missarum enim sacrificia non solum pro vivis, verum etiam pro fidelibus sine desperatione defunctis, qui non decesserunt excommunicati, offerri possunt cap. non estimeris 13. quest. 2. c. anima, eadem quest. cap. sane 24. quest. 2. cum aliis congestis à Crespetio verbo Defunctis, & per me in cap. final. de testamentis. Rationem reddit Ivo Carnotensis. epist. 198. his verbis: Quia incertum est status animarum post hanc vitam, non videtur otiosum, si pro his intercedimus, qui jam requie perfiruntur, ut eorum requies augetur; & pro his qui vivis purgatorii deputati sunt, ut fidelium orationibus indulgentiam consequantur. Probant & illustrant Gazeus in notis ad Cassianum, collat. 2. cap. 5. Theophilus tom. 15. in Heterocl. p. 2. sect. 1. puncto 6. Becanus tom. 3. opuscul. tit. de sacrif. pro mortuis. Petrus Gregorius lib. 1. part. tit. 23. cap. final. Baronius tom. 1. anno 34. Bellarminus de purgatorio lib. 2. cap. 15. Savarus ad Sidonium lib. 7. epist. 8. Ayala de tradit. Eccles. fol. 150. Pamelius in notis ad D. Cyprianum, epistol. 51. num. 69. Vicecomes de ritibus Missæ, lib. 4. per tot. P. Henao de sacrif. Missæ, tom. 1. disput. 17. sect. 3. Nec contrarium statuitur in cap. non oportet 29. de consecr. dist. 1. in illis verbis: Non liceat Christianis prandia ad defunctorum sepulchra deferre, & sacrificare mortuis. In quibus docetur, non licere accedere ad sepulchra mortuorum sacrificandi gratiâ, nam pro illius canonis expositione sciendum est, tam Judæos, quam Gentiles defunctis suis parentasse variis ritibus, & in feriis; inter quos præcipuum fuit epulum, cujus ritus

apud Judæos mentio extat in cap. 30. Ecclesiast. vers. 18. ibi: Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumposita sepulchro. Et cap. 4. Tobie, legimus Tobiam senioreni filio jussisse panem, & vinum supra sepulchrum ponere: referunt Josephus lib. 2. de bello judaic. cap. 1. D. Augustinus in psalm. 48. Apud Gentiles proprium fuisse parentationis epulas ad monumenta afferre, probatur ex Tertulliano de resurrect. carnis, cap. 1. ibi: Defunctis parentant, & quidem impensissimo officio, pro moribus eorum, pro temporibus esulentorum, ut quos negant sentire quicquam, etiam desiderare presumant. Expressius in lib. de anima, cap. 4. Gaudentius in tract. de lect. Exodi, ibi: Parentalia, unde malum idolatriæ extulit caput erroris; nam gula sue causâ primum ceperunt homines prandia mortuis preparare, quæ ipsi comederent. Post hæc ausi sunt sacrificia eis sacrilega celebrare, quamvis nec ipsi mortuis suis minus sacrificant parentalia. Duplex autem epulum erat; unum defunctorum, cum ad eorum bustam epulas ferales cognati deferrebant, quæ leviter degustate igni tradebantur; de quo epulo agunt Ovidius, Virgilius, Lucianus, & alii relati ab Spondano lib. 1. de cameteriis, cap. 17. Aliud erat epulum vivorum, quod amici & sanguine proximi ad sepulchra eorum, quibus parentabant, solebant inire, de quo plura adducunt Sophranis de funere Hebraor. cap. 5. Gutherus lib. 2. de jure manium, cap. 12. Spondanus dict. cap. 17. Pineda in cap. 7. Ecclesiast. ad vers. 3. Serarius in cap. 3. Tobie, circa præcept. 7. Cornelius in cap. 30. Ecclesiast. 2. p. Kirmanus de funer. lib. 4. cap. 4. 5. & 6. Lælius Bisciola tom. 1. horar. suc. lib. 11. cap. 4. Sanctraellus in postpraxi medic. cap. 46. quæ parentationes dicebantur humana sacrificia. Festus Pompejus verbo Humanum: quem morem parentandi à quibusdam superstitionis Christianis diutius observatum fuisse in festo Cathedræ sancti Petri, immò & tractum ad Martyrum sepulchra, & Basilicas, exterminare curarunt D. Augustinus homil. 15. de Sanctis, & lib. 8. de civit. Dei, cap. 27. & lib. de moribus Eccles. cap. 34. & epist. 84. ad Ardium. Cyprianus de duplici marty. Concil. Brachar. 2. can. 69. Carolus in Capitularibus lib. 6. tit. 194. Concil. Turon. 2. can. 23. Laodic. can. 28. Carthag. 3. can. 30. sexta Synodus Trullana can. 74. Hoc ergo genus sacrificii per parentationem cum epulis prohibetur in dict. cap. non oportet, non verò sacrificium Missæ, quod pro mortuis offerri posse, supra probavi.

(c) S. Stephani.] Quod monasterium Ordinis est D. Benedicti in diocesi Januensi.

COMMENTARIUM.

EX hoc textu sequens communiter deducitur disputanda assertio: Eligens sepulchrum in monasterio, aut loco religioso, ibi sepeliendus est; se-
 3. Conclusio traditur, & probatur.
 4. Probatur textus in cap. 1. cap. 2. cap. de his 4. cap. ex parte 5. cap. cum liberum 6. cap. in nostra 10. hoc rit. cap. 1. eodem

eodem tit. lib. 6. Clement. dudum, eodem tit. cap. privilegia, de priviil. cap. 1. de passis lib. 6. cap. 2. hoc tit. in 1. collect. ubi ita ait Paschalis II. *Voluimus, & juxta canonum statuta probabile nobis videtur, ut sicut morienti conceditur judicium rerum suarum facere cuicumque loco sibi placuerit, sic nimirum iustum est sui corporis habere licentiam illud iudicandi in quocunque loco voluntas ejus exiterit, sive in monasteriis, sive in aliis religiosis locis.* Illustrant ultra congestos à Barbofa & Garanna in presenti, Jul. Laurus *dist. tit. 2. Incubr. cap. 11.* Bruno Chaffaing. *de priviil. regul. tract. 2. cap. 7. propos. 3.* Murga *tom. 1. disquisit. tract. 4. disquisit. 12.* & alii supra in cap. 1. congesti.

4. Impugnatur tradita assertio.

Sed hæc assertio difficilis valde redditur. Primo in ea parte, ubi docetur, eligentem sepulturam in monasterio, ibi sepeliendum esse, ex eo; nam absque proprii Parochi licentia nemo in monasteriis sepeliri potest. D. Gregorius relatus in cap. 1. hoc tit. in 1. collect. ubi ait Pontifex: *Monachi corpora, tam vivorum, quam mortuorum deferre ad Ecclesiam suam nequaquam audeant, nisi assensu, & petitione Ecclesie, qua eis dum viverent consuluit, & consulendo servavit, ac ministravit. Quod si fecerint, ut invasores sanctæ Ecclesie, sub districti anathematis interpositione, quousque satisfaciant Ecclesie, fieri precipimus.* Ergo et si quis eligat sepulturam in loco religioso monachorum, ibi tumulandum non est, nisi consentiat proprius Parochus. Secunda pars assertionis, ubi docetur eligentem sepulturam in loco minus religioso, in eo tumulandum non esse, impugnatur sequenti consideratione; certum enim est, ultimam defuncti voluntatem modis omnibus adimplendam esse, cap. *ultim. 13. quest. 2. cap. nos quidem, cap. si heredes, de testam.* quia publicè interest defunctorum voluntates exitum habere, l. *vel negare 5. ff. quemadmodum testamenta.* Ergo sive quis in loco religioso sepulturam eligat, ibi sepeliendus est, præcipuè cum parum inter sit, sepultura sit in loco religioso, vel non. D. Thomas in 4. *distinct. 47. quest. 2. artic. 3.* Guillelmus Conventrensis in *elucidario ex sancto Anselmo*, ubi interrogatus an iustus obstr non sepeliri in loco sacro, respondet: *Nihil proorsus; totus enim mundus est templum Dei, quod dedicatum est sanguine Christi; & sive in campo, sive in silva, vel in palude, vel in quovis loco sepeliantur, vel projiciantur, vel à bestiis, vel à belluis devorentur, semper in gremio Ecclesie consoventur.* Quos enim peccata deprimunt, non ad absolutionem, sed potius ad majoris damnationis cumulum eorum corpora in Ecclesiis tumulari docet D. Gregorius lib. 4. *dialog. 50. 51. & 53.* ubi id horribilibus exemplis confirmat, cap. *sacris, hoc tit. in fine*, ibi: *Cum non obstr iustis sepultura nulla, vel vilis; impiis tamen celebris, vel speciosa non prodest.* Sepultura enim, & funeris cura potius ad solatium vivorum, quam ad subsidium defunctorum spectant, ut docetur in cap. *animæ 13. questione 2.* ergo sive quis eligat sepulturam in loco religioso, sive non, ejus voluntas semper adimplenda est. Faciunt exempla piorum virorum, qui extra Ecclesiam sepeliri voluerunt, ut Sanctus Vedactus, referente Albino Flacco in *ejus actis*; sanctus Ephrem, & Constantinus Magnus, sepulchrum extra, non intra sacras ædes sibi curantes. In vita S. Amati in fine ita

legitur: *Justit igitur sodi sepulchrum in ipso aditu Basilice Mariæ Dei.*

Quâ difficultate ita fultitâ non obstante, vera est præfens assertio, pro cujus expositione sciendum est, crescente in dies Christianâ religione, in cæmeteriis, deinde in porticu, tandem in ipsis Ecclesiis fidelium cadavera sepeliri permillum fuisse, cap. *ubicunque 13. quest. 2. cap. sicut antiquitus 17. quest. 4.* Unde jam diu invaluit, fidelium sepulturam posse concedi prope, vel intra Ecclesiam, ut supra in cap. 1. probavi; non tamen permittitur supra, vel juxta altare, cap. *præcipiendum 12. quest. 2. cap. non oportet 19. de consecr. dist. 2.* Concil. Nannet. *can. 11.* docet Ferraciensis in *opusc. de non sepeliendis mortuis prope aras*; ita enim debent esse remotæ sepulture ab altaribus, ut Sacerdos dum Missæ sacrificiū celebrat, non cogatur pedibus insistere supra defunctorum corpora, Concil. Tribur. *can. 16.* docent Fuscus de *vistatione lib. 1. cap. 21. num. 15.* Redoanus de *simonia part. 3. capite 18. num. 19.* Potest tamen eligi sepultura in monasteriis, in quibus religiosorum, seu Canonicorum regularium conventus sint instituti, & sacrificia pro vivis, & defunctis frequenter offeruntur: nec potest parochus impedire similem electionem, ut latè probant Bruno Chaffaing *ubi proxime.* Nec solum in monasteriis religiosorum, verum & in monialium Ecclesiis potest quis eligere sepulturam, dum tamen intra claustra, seu septa ipsius monasterii, sepultura non eligatur, quia cadavera virorum in monasteriis monialium deferri prohibitum est, *novel. 133. Justin. cap. 3.* docet Natta *volum. 2. consil. 432.* Murga *tom. 1. disquisit. tract. 4. disquisit. 12. ad finem, conclus. 7.* Deinde sciendum est, non solum turpes testatorum voluntates observandas non esse, l. *quo 8. §. 5. ff. de condit. instiit.* verum nec ineptas circa sepulturam, l. *servo 113. §. ineptas, ff. de legat. 1.* Donellus lib. 8. *comment. cap. 12.* uti si testator jubeat reliquias suas projici in mare, aut sepeliri cum vestimentis ferreis, margaritis, aut viriolis, l. *ultim. §. ult. ff. de auro & argent.* vel secum pecunias sepeliri. Hujusmodi enim ineptæ voluntates, ut desinere rejiciuntur, *dict. §. ineptas.* Unde cognoscitur Diogenis insipientis voluntas, dum iustus ejus corpus inhumatum abjici, tantum baculo juxta illud apposito. Stobæus *serm. 122.* Diogenes Laërtius in *vita ipsius.* Unde improbandus venit Saladinus, qui testamento condito omnem funeris pompam abdicavit, iustitque tantum lanceâ præteriti atrii coloris obsoletam tunicam Jovius in *Saladinum*, Bernegerus ad *Tacitum quest. 141.* Licet enim jus civile magnopere voluntatibus defunctorum indulserit, tamen hujusmodi voluntates ineptas neglexit, *dict. l. servo 113. §. ineptas*, notavi supra in cap. *de testamentis.* Tandem sciendum est, sanctum & pium esse sepulturam sibi in sacra æde curare, atque per eam valde juvari animas in Purgatorio existentes, nec non cadavera ipsa, ut variis argumentis probant Sanstarellus in *postpraxi medica, capite 27. & 28.* & qua longa disputatione addensat Henricus Spondanus lib. 1. *Theophi. de sacris Cæmeteriis, part. 3. cap. 14.* Theophilus de *martyrio part. 4. cap. 6. num. 7.* & constat ex Sancto Augustino, cujus liber de cura pro mortuis in hoc ferè negotio consumitur; & ex Sancto Paulino *carmine de obitu Celsi pueri,* quem

quem ait curasse se inferri Basilicæ SS. Martyrum Complutensium.

*Ut de vicino Sanctorum sanguine ducat,
Quo nostras illo purget in igne animas.*

Nec ferè aliter S. Ambrosius in fratris Satyri Epitaphio ait, se illum ad lavam Martyris in templo tumulasse.

*ut sacri sanguinis humer
Finitimas penetrans abluat exuvias.*

Accedit, nam viventes ad Ecclesiam orationis causâ commeantes, dum incidunt in monumenta defunctorum, facilius excitantur ad orandum pro defunctis; quod est opus charitatis viventibus ipsi perutile. Deinde commonefiunt mortis, & sui ex hac vita exitus, quâ nulla est salubrior cogitatio; & ob hanc causam maxime cæmeteria, vel in adiu urbium & castellorum locata fuisse, observat Sanctus Chrysostomus *serm. de fide & lege nature*; vel ferè in viis frequentatissimis, cujusmodi ferè erant Romana, quorum longam seriem exhibet Onuphrius *de vita sepeliendi c. 12.* & apud ipsos Ethnicos, quod multis exemplis firmat Kirmanus *lib. 2. de funer. cap. 22.* Eandem rationem docuit Sanctus Gregorius *lib. 4. Dial. cap. 50. ibi: Quos gravia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis si in Ecclesia sepeliuntur, quod eorum proximi quotiens ad eadem sacra loca conveniunt, suorum, quorum sepulchra conspiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt.* Etiam defuncti in Ecclesia sepulchri magis juvantur illis Ecclesiæ sanctæ precibus moraliter semper durantibus, quas semper fundit pro iis, qui sunt in loco benedicto, seu consecrato. Unde improbandi veniunt, & damnandi Waldenses, quos Pilicondionus *tract. contra eos, cap. 22.* refert afferuisse, non plus referre sepeliri in loco sacro, quam in prophano, v. g. in agro aut horto: quod etiam referunt Aeneas Silvius *lib. de orig. Bohemorum, cap. 35.* Prætoolus *verbo Pauperes de Lugduno, num. 30.* idemque sensisse videntur Albigenenses, ut colligitur ex Luca Tudenfi *lib. 1. contra eos, cap. 22.* quos refellunt Castro *adversus hæreses, verbo Sepultura.* Theophilus Raynaud. *tom. 15. ad finem, fol. 549.*

eo sepeliendum ait, quia non creditur testatorem ita fuisse immemorem propriæ salutis, ut neglecto Ecclesiæ sepulchro, turpem sepulturam eligeret, contra commune fidelium votum.

Nec obstant dubitandi rationes supra expensæ. Non prima, nam verum est, jure communi inspecto, monachos non posse admittere alienos parochianos ad sepulturam in suis Ecclesiis, nisi privilegium haberent à Romano Pontifice, aut de licentia proprii parochi, *cap. in nostra, hoc tit. supra probavi in cap. 2. notat Cironius in cap. 2. hoc tit. in 5. compil.* Sed postquam privilegiis sibi ab Apostolica Sede concessis jus habent admittendi ad propriam sepulturam quoscunque, qui apud eos sepulturam elegerint, non possunt parochi, nec alii ordinarii illis hoc impedire, ut latè probat Bruno Chassaing. *ubi supra.* Nec secunda difficultas obstat, nam licet ultima voluntas testatoris servanda sit; id tamen procedit cum juri conformis est, & bonis moribus non contraria, aut inepta; tunc enim eam adimplendam non esse, jam supra probavi: unde cum electio sepulture in loco minus religioso juri conformis non sit, nec fidelium moribus consona, ideo in præsentî insuper habetur, & rejicitur. Nec obstat quod dicebamus de utilitate sepulture intra, vel extra Ecclesiam; licet enim sepultura in Ecclesia, & locis religiosis non profit defunctis ibi sepultis ex opere operato, hoc est, ex vi tantùm sepulture; tamen valde prodest ex patrocinio Sanctorum, qui in illis locis coluntur, & precibus ministrorum Ecclesiæ, & cæterorum fidelium, qui ibi conveniunt, ut sacrificium Deo offerant; unde tot precibus & suffragiis privari per sepulturam in loco minus religioso, absurdum, & alienum est à moribus Christianorum. Quare rectè talis dispositio in præsentî ab Innocentio improbarur, Nec exempla ibi relata aliquid faciunt; nam si quis vellet, ut fecerunt illi Sancti viri, extra Ecclesiam sepeliri ex humilitate, arbitrans se indignum jungi communi loco sepulture cum Sanctis intra Ecclesiam conditis, aut quiescere intra locum, in quo Christi corpus adest, iste quoque piè faceret, dummodo aliam sacram sepulturam eligeret, exempli gratiâ in cæmeterio, non verò si in loco minus religioso extra Ecclesiam, & ejus cæmeterium.

Sed supra traditis obstat textus *in cap. certum, de consecr. dist. 1. ubi refertur, Megentiam nobilem* 8.
sceminam corpora suorum defunctorum sepelisse in propria possessione, & postea petiisse à Romano Pontifice, ut sibi liceret eo in loco oratorium construere, ut divina officia, tam pro mortuis ibi sepultis, quam pro vivis celebrarentur. Cui petitioni in partem annuens Pontifex, concessit illi, ut divina officia pro defunctis ibi sepultis possint celebrari, non autem pro vivis, hoc est, ut fideles divina officia ibi audirent. Ex quo textu expressè deducitur, posse defunctum sepeliri non solum in Ecclesia, aut monasterio, verum etiam in loco prophano, & minus religioso, ubi divina officia non celebrantur. Cui difficultati satisfaciendum est afferendo, in eo casu defunctum non elogisse sepulturam in loco minus religioso, sed nobilem illam mulierem cadavera tumulasse in oratorio à se constructo, ut sic facilius à Pontifice impetraret, ut ibi divina officia celebrarentur; cujus devotioni ut in partem Pontifex annueret, permisit divina officia

6. Unde jam apparet vera decidendi ratio hujus textus; nam cum possit quilibet eligere sepulturam, tam in propria, quam in aliena Ecclesia, potest eam eligere & in monasterio, aut alio loco religioso: sed cum testator juberet in loco minus religioso sepeliri, hujusmodi voluntas, tanquam inepta, & turpis respuenda est; interest enim non parum sepeliri in loco religioso, vel in prophano, ut docet D. Augustinus *de cura pro mortuis, cap. 4.* & latè probant Jul. Lavour *tit. 2. lucubr. cap. 14.* Spondanus *de cæmeteriis lib. 1. p. 3. cap. 14. & 15.* cum enim demonum incurfiones frequentius circa sepulchra fiant, ut Evangelistæ docent, dum narrat demoniacos spiritus habitasse in sepulchris, D. Mattheus *cap. 8.* D. Lucas *eodem cap.* D. Marcus *cap. 5.* veneficosque, & magos circa sepulchra habitare testantur Lucanus *lib. 6.* Ovidius *in Medea, ibi:*

*Perrumulos erat passim distincta capillis
Certeque de repidis colligit ossa vagis.*

Apulejus *lib. 2. Metam.* ideo cum per sepulturam in loco religioso corpora ut in asyis quiescant, mediante ipsius loci consecratione, seu benedictione, inde justè Innocentius eligentem sepulturam in loco minus religioso, non esse in

officia defunctorum ibi celebrari, juxta peculiare, & proprios ritus, quos refert Vicecomes *vol. 2. de ritibus Missæ, lib. 4. cap. 21.*

9. *Intelligitur cap. 3 §. final. hoc tit. lib. 6. in illis verbis: Si quis anti- quâ dimissâ, novam etiam in loco minus religioso elegerit sepulturam, electionem hujusmodi (licet jura super hoc videantur esse diversa) nequaquam volumus immutari.* Ex quibus aperte deducitur, valere electionem sepulture in loco minus religioso. Igitur non recte in presenti id negatur. Pro cuius textus interpretatione dicendum est, in eo decidi veterem antiquorum questionem, utrum videlicet in loco minus religioso possit testator eligere sepulturam? In qua variæ fuerunt antiquorum sententiæ, ut ibi Glossa refert. Quidam negabant, moti præsentis textus auctoritate; sed perperam. Nam aliud est eligere sepulturam in loco minus religioso, ut in oratorio, vel eremitorio, ubi non ita frequenter Missæ sacrificium celebratur; aliud verò in loco puro, & prophano. Primo casu electio sepulture sustinetur, *ex dict. capite 2. §. final.* secundo verò, cum sit inepta voluntas, & moribus fidelium contraria, improbat, quo casu procedit præfens textus.

10. *Exponitur canon 14. & 15. Concil. Alisiod.* Antequam hinc abeamus, exponendi sunt duo perdifficiles canones Concilii Alisiod. Primus est canon 14. ubi ita statuitur: *Non licet in baptisterio corpora sepelire.* Qui difficilis est præcipue si observemus, jam temporibus ipsius Concilii baptisteria fuisse intra Ecclesiam constructa, ut constat ex canone 18. ejusdem Concilii, & probat Vicecomes *de ritibus baptisimi lib. 1. c. 34. & 35.* Quare ergo intra baptisteria corpora sepeliri non possunt? Hujus canonis interpretatio provenit, ni fallor, ex eo, quod in baptisteriis Martyrum reliquæ condebantur, ut significaretur, etiam post mortem duraturam gratiam Dei, per baptismum infantibus traditam. Sic enim baptisterium descripserunt Prudentius.

*Electus Christi locus est, ubi corda probata
Provebat ad cælum sanguine, purget
aquâ.*

Hic duo purpureum, Domini pro nomine casti,

*Martyrium pulchrâ morte tulere viri,
Hic etiam liquido fuit indulgentia fonte,
Ac veteres maculas diluit amœ novo.
Anto coronati scandeant ardua testes
Avria, nunc loca celsa petunt anime.*

Et Eranodius epigram. 20. quod scriptum est in plures Martyres, super quorum reliquias Agellus baptisterium condiderat; ipsos autem vivis coloribus fecerat in proximo pariete depingi, ut constaret omnibus, qui Christi testes illic sepulti erant:

Conditor Armenius, superum qui dignus honore est,

Hic peperit fontem vivificantis aqua,

Rapta sepulchris animavit corpora pictor,

Funera viva videns, mors erat in tumulis,

Illorum tamen iste lacus complectitur artus,

Quos paries facie, mens tenet alma fide.

Ut ergo non confunderentur reliquæ Martyrum cum cadaveribus defunctorum, jubent Patres, ne in baptisterio, ubi recondite sunt reliquæ Martyrum, liceat defunctorum corpora sepelire. Alter est canon 15. ipsius Concilii, ubi ita legitur: *Non liceat mortuum supra mortuum mitti.* In quibus doceri videtur, nec etiam in Ecclesia licere mortuum supra mortuum sepelire. Pro cuius expositione Antonius Bossius *tom. 1. Romæ subter. cap. 20.* asserit, ex honestate tantum prohibitum esse mortuum supra mortuum ponere; non ex superstitione illa, quam refert Tertullianus *de anima capite 4.* videlicet optandum esse defunctis, ut illis sit terra levis: sed propter quandam decentiam, & honestatem prohibitum fuisse mortuum supra mortuum mitti, quia plerumque eveniebat, ut nondum marcidato cadavere, aliud supra poneretur, quod prohibuerunt PP. Concilii Maricon. ibi: *Comperimus multos, nec dum marcidatis mortuorum membris, sepulchro referare, & mortuis suis superimponere, vel aliorum (quod nefas est) mortuis suis religiosa loca usurpare, sine voluntate scilicet domini sepulchrorum: ideoque statimus, ut nullus deinceps hoc peragat, quod si statum fuerit, secundum legum decreta superimposita corpora de eisdem tumulis rejactentur.*

CAPUT IV.

Alexander III. (a) *Spalensi Episcopo.*

DE his, qui in infirmitate, vel sanitate cum bonis suis ad religiosa loca se transtulerunt, nihil tibi, vel Ecclesiis, à quibus receperunt salutis pabula relinquentes, hoc tuæ prudentiæ volumus innotescere, quod si in ægritudine ipsa ad Religionem transeunt, dummodo de ægritudine decedant, de bonis suis ipsis Ecclesiis, à quibus assumpti fuerint, (b) canonica debet portio exhiberi. Si verò ad religiosa loca se in sanitate transtulerunt, de his, quæ locis ipsis conferent, cogi non possunt aliquid præscriptis Ecclesiis impertiri; quia liberum est eis tunc bona sua non religiosis locis, sed etiam quibuslibet personis privatis conferre.

NOTÆ.

1. (a) *Spalensi.* Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 6.* ubi additur, *pars capituli continebatur:* post Concilium autem Lateran. p. 49. cap. 6. legitur tantum, *Lucius III.* Antonius Augustinus *in notis ad hunc textum,*

existimat, integram clausulam extare *in cap. 6. qui clerici, vel non.* & ita legendum esse *Hispalensi;* sed malè, cum Hispaliæ Bæticæ Metropolis temporibus nostri Alexandri III. fuisset à Saracenis occupata, usque dum S. Rex D. Ferdinandus ab eorum oppressione illam liberavit: quare credo legendum esse, *Spoletem.* Spoletem enim